

EUROPA I EL COMERÇ D'ARMES

Vicenç Fisas

Titular de la Càtedra UNESCO sobre Pau i Drets Humans

A cap país, a cap societat, a cap regió del món s'ha aconseguit seguretat a base d'acumular armes, sinó que s'ha aconseguit a base de practicar la cooperació, una més bona entesa. Aprofitant la conjuntura direm que quan el General Pinochet va anar a Londres poca gent sabia en aquell moment que hi anava amb freqüència per comprar armes. El General Pinochet és un comprador d'armes molt habitual, ho fa en quantitats molt importants, i rep una comissió del 10% de les armes que compra per Xile. Això fa que moltes vegades, a causa d'aquests negocis que tenen algunes persones, que sovint havien estat vinculades al poder, es comprin coses que no tenen cap mena d'utilitat, que no es faran servir mai. Però és un negoci goci pels venedors i pels intermediaris.

D'altres vegades és pur militarisme. Països dominats per forces militars que necessiten buscar la seva legitimitat i justificar la seva hombría amb la possessió d'armes de destrucció i, per tant, d'armes pesades. Són dos maneres diferents d'entendre perquè es compren un tipus d'armes o les altres.

Una altra observació prèvia, que sembla que cada any que passa té més importància, és que no hi ha cap relació directa, en aquests moments, entre l'acumulació d'armes cares i pesades i l'existència de conflictes o de morts en conflictes. En el quadre adjunt es veu molt clarament¹. En el continent africà, a l'any 89 hi va haver 14 conflictes armats majors (causant més de 1000 morts) i 14 conflictes a l'any 97. Hi ha hagut una variació, una pujada i baixada, però hi ha un nivell de guerres més o menys estable. No cal dir que entremig, a l'any 94, hi va haver la guerra de Rwanda amb mig milió de morts. A Burundi més de 150.000, i també a Libèria, Sierra Leona, Sudan, estem parlant de centenars de milers de morts en un període relativament curt.

A la gràfica nº 1 també es pot veure la compra d'armes pesades en el continent africà, que va baixant d'una manera molt espectacular. Què vol dir això? Tal i com es pot veure normalment a la televisió, en aquests conflictes es fan servir armes petites. Amb el que val un avió de combat es poden comprar 200.000 AK-47, el famós Kalashnikov. I amb 200.000 Kalashnikovs es poden fer terribles matances i practicar el genocidi a gran escala. Aquest és el model que s'està imposant en els conflictes contemporanis. Són conflictes interns, que no són ni entre estats ni entre exèrcits, normalment, sinó entre forces irregulars: guerrilles, màfies, paramilitars, etc. Són grups armats formats per nois molt joves. És molt important que ens fixem en aquest tema, avui dia 8 de març, Dia Internacional de la Dona, perquè són conflictes on es veu molt bé com funciona la mística de la masculinitat, associada a l'ús de la violència. Violència com a primera resposta davant una situació de conflicte; i el conflicte no deixa de ser una situació en la que no saps què fer. Aquesta és una resposta molt primària que la cultura de la violència ha associat amb la masculinitat.

¹ Gràfic nº 1

És per això, i perquè la tendència del futur es mou en aquesta direcció que és important fer atenció a les armes lleugeres, tenint en compte però, que les armes pesades són les que belluguen més diners i on hi ha el negoci. Aquests són els principals exportadors d'armes pesades en els darrers cinc anys²: EE.UU. controla avui dia la meitat del mercat mundial. En les dècades anteriors tenia cap el 30-35% del mercat mundial; amb la caiguda de la Unió Soviètica, la desmembració de l'Imperi, moltes de les fàbriques estaven en les Repúbliques que ara són independents. Però en general hi ha hagut una caiguda molt gran de tota la indústria militar soviètica, i EE.UU. ara és l'amo absolut i controla la meitat del mercat mundial. L'altra meitat *som* els països europeus.

Una altra cosa ben curiosa: els cinc membres permanents del Consell de Seguretat, EE.UU., Rússia, Regne Unit, França i Xina són els cinc primers productors i exportadors mundials d'armes. Segons la Carta fundacional de Nacions Unides tenen l'*obligació*, no només el deure sinó l'*obligació* i el compromís de dur a terme el desarmament general i complert en el món i aconseguir la reducció de les transferències d'armes. Això es va escriure fa cinquanta anys, i és realment cínic que els cinc països que haurien de tenir la legitimitat per conduir els afers mundials, practiquin amb gran cinisme les seves polítiques per afavorir els seus interessos a partir, entre altres coses, de la venda d'armes. Aquest és un gran problema perquè poca cosa podem esperar del Consell de Seguretat i de Nacions Unides mentre hi hagi aquesta política tan perversa. Els països europeus exportadors d'armes són Rússia, Regne Unit, França, Alemanya, Holanda, Itàlia, i Espanya.

Qui compra aquestes armes? –em refereixo a les armes pesades-. Rwanda, Burundi i Sierra Leona no poden comprar-les, ni Libèria ni Colòmbia. Poden comprar milers o milions d'armes petites però el valor total d'aquestes armes no equival al preu d'un portavió. Si agafem els quinze primers compradors d'armes³ veurem que en el número quinze hi és EE.UU., és lògic. EE.UU. té una indústria molt gran i és autosuficient, però aquests 555 milions de dòlars gastats en armes, moltes vegades és per compromisos. Espanya, per exemple, ven avions de transport militar a EE.UU., no vol dir que EE.UU. no tingui una indústria aeronàutica potent, però són intercanvis que es fan a canvi de què Espanya li compri coses que valen molts més diners, avions molt més sofisticats. Així hi ha unes compensacions industrials.

El que és significatiu és que en aquest grup de quinze països trobem el següent (podem trobar moltes altres coses però voldria esmentar-ne tres): països fronterers que tenen una rivalitat històrica (Taiwan amb Xina, Turquia amb Grècia, o la Índia amb Pakistan). El que és cínic és que aquests països reben armes dels mateixos venedors. És a dir, EE.UU. ven armes en quantitats increïbles tant a Turquia com a Grècia, sense cap problema. Quan dic la paraula *perversitat*, no ho dic perquè sí, crec que és la paraula que descriu de manera més clara com funciona aquest negoci. A l'Índia i Pakistan passa el mateix: poden rebre armes tant de la Unió Soviètica, com de Rússia, com dels EE.UU., és a dir, el negoci del comerç d'armes és un negoci que funciona en termes purament comercials i d'interès geo-polític, la política per sí sola ni entra. La moralitat no existeix i l'ètica la desconeixen.

Després hi hauria el grup de països del Golf. Països que compren armes des de fa molts anys i fan l'intercanvi amb petroli. Això és l'explicació de perquè en un país com Aràbia Saudí amb uns índexs de democratització inexistents i que no respecta els Drets Humans no hi hagi cap política de restricció de subministrament d'armes. Simplement perquè és un país que

² Gràfic nº 2

³ Gràfic nº 3

subministra petroli a canvi d'aquestes armes. L'explicació de la venda d'armes als països del Golf és el petroli.

Finalment hi ha alguns països, com són els països asiàtics, que han passat uns quants anys de molta bonança econòmica, un període de creixement molt gran i ràpid de caràcter especulatiu i que ara s'estan enfonsant. Durant aquests anys han volgut crear potents forces armades, i els països venedors d'armes, i Espanya d'una manera particular, han fet el gran negoci en aquest període.

Es calcula que Espanya exporta aproximadament per un valor d'uns 60.000 milions de pessetes cada any en armament: un any poden ser 50.000 l'altre 70.000, però posem una mitjana de 60.000 -és una xifra difícil de precisar perquè és un tema encara molt secret-. Ara bé, repescant la informació pública (el que surt als diaris, a les memòries de les empreses), i és qüestió simplement d'estar molt alerta, et dones compte de la importància que ara s'està produint i exportant, i de la importància del que tenen previst fer de cara al futur.

Recordant tot el que va passar al País Basc quan el Parlament kurd es volia reunir en el Parlament basc, va haver-hi molts problemes, no només a nivell de Ministeri d'Exteriors sinó sobretot d'Indústria i de Comerç: "*És que perdrem contractes*" deien. Fins al cap d'uns dies no es va començar a saber quin tipus de contractes eren. L'explicació és la següent⁴: a Espanya les indústries d'armament estan fent projectes de venda d'armes per un valor superior a 300.000 milions de pessetes a Turquia. És una xifra prou respectable com perquè hi hagi una política agressiva cap a la resolució o la discussió d'aquest tema a nivell europeu.

Espanya li acaba de vendre un portavions a Tailàndia. Ha estat en els darrers anys el client més important d'Espanya. Aquest país que té l'índex de SIDA i de prostitució infantil més elevat del continent asiàtic, i sembla que els militars no tenen cap altra cosa a fer que comprar grans quantitats d'armament. Són negocis que costarà de tirar endavant perquè Tailàndia ha entrat, junt amb altres països asiàtics, en una crisi econòmica molt gran. Però com que és un negoci on no hi entra la moralitat, les empreses, si poden vendre, ho faran.

A la Xina hi ha un projecte des de fa uns anys de vendre-li dos portavions. I a l'Índia també. Això de moment està congelat perquè la Unió Europea des de Tiananmén va prohibir l'exportació d'armes a Xina, però tothom està a l'espera de que es rehabilitin els polítics xinesos i poder dur a terme aquestes exportacions.

No cal dir que el fet de vendre un portavions a Tailàndia no ha merescut mai un debat polític, i menys sindical. El grup de pressió més important en la defensa de la indústria d'armament i d'exportació als països que menys respecten els Drets Humans són els sindicats. Les poques indústries d'armes curtes que queden en el País Basc se les han quedat els sindicats i són els propis treballadors els que les gestionen. És important saber-ho.

Ara anem a la part més positiva. Què es pot fer davant de tot això? El tema es pot enfocar des de diversos angles. Al quadre de dalt⁵ podreu veure de manera molt resumida el cicle de l'armament. El primer pas és l'I+D, que és la Investigació i el Desenvolupament (les armes primer s'han d'investigar). Aquí permeteu-me que digui una cosa, poca gent ho sap i jo trobo que és una de les coses més escandaloses que hi ha en aquest país. Espanya -que no és cap gran potència- dedica, des de fa anys, més de 50.000 milions de pessetes a investigar en

⁴ Gràfic nº 4

⁵ Gràfic nº 5

armament, no a produir, sinó a investigar. Aquest any 99, com que s'ha de fer una gran despesa per I+D del famós avió de combat europeu, les fragates i alguna cosa més, el Ministeri d'Indústria ha posat una quantitat addicional per investigar en armaments, i ara gastem 240.000 milions de pessetes. Espanya gasta en investigar en armament més diners del que disposen totes les Universitats Públiques d'aquest país. No es poden posar en marxa quantitat de projectes, molts d'ells d'utilitat social, no es poden donar més beques als estudiants i, en canvi, surten dotzenes de milers de milions cada any per investigar en armes. Per tant, treballar en la investigació sobre la producció i comerç d'armes, protestar sobre això, és una de les coses que s'han de fer.

L'altra hauria de ser sobre la producció. Això vol dir fer programes per reconvertir les indústries militars perquè passin a produir béns d'utilitat social. Hi ha estudis importants fets en aquest sentit.

Respecte el tema de l'exportació, es pot treballar i fer campanyes, també es pot fer pressió sobre l'ús i el desplegament d'aquestes armes i informar-nos de quines campanyes hi ha en el món per intentar canviar aquesta situació. Les armes de destrucció massiva (nuclears, químiques, biològiques) desgraciadament estan molt oblidades però hauria de ser un tema a tenir molt en compte, doncs encara que actualment hi ha la meitat de les armes nuclears que fa una dècada és un potencial suficient per destruir la terra cent, dues centes o mil vegades.

Les armes més utilitzades són les convencionals. Hi ha tres grans tipus de campanyes endagades. La de les mines, l'artefacte simbòlicament més nefast, més terrible i que té una especial perversitat. Però les coses van canviant i aquestes campanyes que es van engegar no fa gaires anys han aconseguit realment una sensibilització a nivell internacional.

Hi ha campanyes per aconseguir la transparència⁶, atès que el comerç d'armes és un tema secret pràcticament a tots els països del món. Quan un tema és secret no se'n té coneixement, no es tenen dades i no es pot fer un debat. Els parlaments no tenen informació, no saben què és el que produeix i el que exporta el seu propi país. Aleshores, com es pot muntar una discussió sobre si és bo o no exportar armament a Turquia a Xina etc.?. Diuen que el tema és secret. Nacions Unides, a l'any 1992, va obrir un Registre que és voluntari on els països poden informar de tot allò que compren i venen, però no de tot l'armament sinó només de set tipus d'armes pesades. La meitat dels països del món no informen.

Finalment hi ha els Codis de Conducta. És un esforç complicat però està tenint els seus resultats. Es tracta d'establir unes normes de comportament a través d'una legislació a nivell d'Europa i a nivell internacional. Finalment entrarem a parlar de les armes lleugeres.

Voldria insistir (perquè molta gent ens critica i si no ho entenen fan bé en criticar-ho) en dir que demanar la transparència és demanar molt poc. Quan les ONG's fan campanya en aquest sentit es diu que són campanyes molt *light*, però no ho són de *light*. La cultura del secretisme en aquests temes és tan absoluta, porta tants anys de funcionament, que qualsevol canvi és molt significatiu. L'optimisme a què em referia abans és perquè sembla que estem aconseguint alguna cosa, i és força gratificant veure que Espanya és un dels països pioners en aquest sentit. Quan tinguem transparència és quan podrem fer un control, un control des de l'opinió pública i un control des dels parlaments, podrem discutir i sabrem què és el que estem discutint. I si la opinió pública ho vol, si la gent està sensibilitzada, és quan es podrà demanar la

⁶ Gràfic nº 6

reducció d'aquest tipus de comerç o la seva prohibició -això dependrà de si les opinions públiques són fortes i tenen plena consciència de tot el problema-.

Per fer aquesta tasca necessitem molts aliats, però dos d'imprescindibles: entitats que impulsin tot aquest discurs i totes aquestes campanyes (de moment són les ONG's) i els mitjans de comunicació, perquè necessitem donar visibilitat al problema, que no sigui tan abstracte i tingui una dimensió més humana. Aquest va ser el gran mèrit de la campanya de les mines: va aconseguir mostrar la imatge d'una criatura, d'un home o una dona mutilada. Aquesta imatge va entrar en totes les llars i va tocar el cor de les persones; això va ser el punt de partida d'una gran complicitat. Un cop s'aconsegueix aquesta sensibilització, després es converteix en normes polítiques, canvis de lleis, etc. Com funcionen aquestes campanyes? Doncs d'una manera esquemàtica a través d'aquesta piràmide⁷. El punt de partida són les ONG's. Estem veient que són les ONG's les que recullen d'una manera més directa i més ràpida la sensibilitat de l'opinió pública, amb la gent del carrer que s'indigna davant algunes coses i que canalitza les seves reivindicacions a través de les ONG's.

Un cop es dona aquest primer impuls és quan els temes es fan entrar en les agendes dels grups polítics, i fins i tot això es fa arribar als Parlaments Autònoms, als mitjans de comunicació. Es busca la participació, la complicitat de sectors professionals, etc. Això fa que al final els grups polítics hagin d'incloure en els seus programes electorals promeses que després hauran de complir quan l'opinió pública els pressioni. Així arribem al Parlament, al Govern o, en un tema com el de les mines, a Organismes Internacionals i es converteixi en un Tractat que prohibeix el seu ús i la seva exportació i fabricació. Aquesta piràmide pot ser el que passa en un país, però si ho fem amb un altre, un altre, un altre,... i fem aquesta xarxa, veurem que és el que dona força realment per fer una campanya a nivell internacional.

La campanya de les mines es va començar a l'any 1992 amb una coalició de cinc o sis grans ONG's⁸: veterans de Vietnam, gent mutilada que tenia una experiència personal a partir de sí mateix,... i es van començar a ajuntar amb altres Organitzacions Internacionals pacifistes i de Drets Humans i, de manera sorprenent, van trobar en molt poc temps el suport d'ONG's de tot el món. A cada país s'anaven fent grups i coalicions d'ONG's que anaven participant en aquestes campanyes. Aquí va passar una cosa extraordinària i molt important, i ara ja la notem com una cosa aconseguida: la participació d'organismes internacionals. Es va trencar una història de passivitat, de por dels organismes del sistema de Nacions Unides, que ara ja participen amb normalitat en campanyes d'aquest estil. L'UNICEF, la Creu Roja, la UNESCO, l'ACNUR,... van posar i posen el logo juntament amb el de les ONG's. Això vol dir un canvi brutal perquè vol dir arribar a milions de persones amb les seves revistes, amb els seus actes, amb els recursos econòmics que poden moure. És un canvi molt important.

Ja hi ha aquesta complicitat dels mitjans de comunicació, del suport social, dels artistes, la feina impressionant que han fet els Pallassos sense Fronteres, per exemple, en aquestes darreres campanyes, gent de totes les arts, amb la seva aportació purament personal, però dedicant el seu temps i el seu entusiasme i ajudant molt a què el discurs polític i les reivindicacions que de vegades són molt tècniques vagin acompanyades d'humanitat i s'entenguin.

Finalment arribem a tenir, i és una novetat, el suport d'alguns governs. Hi ha un fenomen nou que és el que diem "països amics". Normalment són països petits, on les ONG's tenen

⁷ Gràfic n° 7

⁸ Gràfic n° 8

presència, no són grans potències, amb opinions públiques potents, però estan veient que posant-se al costat d'aquestes campanyes no només queden bé sinó que tenen resultats positius a nivell polític. Per exemple, en el procés d'Ottawa, en el tema de les mines, quan la campanya es va iniciar en l'any 92, EE.UU. va ser el primer país que es va llençar, potser us sorprendrà perquè EE.UU. no ha signat el Tractat de la Convenció. Això no vol dir que estigui en contr; EE.UU. té un problema que és que té quatre o set milions de mines col·locades entre les dues Corees, i com que si signa les hauria de treure, fins que no trobi un sistema alternatiu, no signa. Però EE.UU. va ser el primer país que va impulsar i va prohibir l'exportació de mines. S'ha d'explicar tot.

Mica en mica ens trobem països que es van animant. Alemanya prohibeix l'exportació de mines; les Nacions Unides es comencen a implicar, fomenten moltes discussions; i Bèlgica és el país que dona el primer gran pas: prohibeix l'exportació i la fabricació de mines. Això ara pesa molt, el fet que un país de manera unilateral prengui aquesta mesura ajuda a que els països del costat, i en aquest cas de la UE, es vagin envalentonant. La campanya, a nivell social, ja estava molt llençada i després va ser tot un seguit d'iniciatives. Canadà, un d'aquells països que estava d'acord, va pensar que era la seva i va donar tot tipus de facilitats a les ONG's perquè tractessin el tema de les mines i del desarmament de les armes convencionals. Una de les coses que va fer va ser posar un milió de dòlars perquè es poguessin fer aquestes reunions internacionals. Un milió de dòlars per un país com el Canadà no és res de l'altre món, però fixeu-vos el rendiment polític que n'ha tret, perquè parlem sempre del procés polític d'Ottawa i Canadà ha quedat molt bé. Això ha estat molt important perquè ara hi han bufetades per liderar campanyes que estan posant en marxa les ONG's.

Una altra campanya és la que es va fer per la transparència del comerç d'armes⁹. *El lobby feroz* és el nom simpàtic, col·loquial, que vam donar a l'esforç de quatre grans ONG's (Intermón, Greenpeace, Amnistia Internacional i Metges Sense Fronteres) amb el suport de centenars, un miler pràcticament, d'entitats de tota Espanya que van impulsar aquesta campanya per aconseguir la transparència en el comerç d'armes. Realment al desembre del 94, quan es va iniciar aquesta campanya, les coses estaven molt complicades. Governava el PSOE, que va tenir una actitud tancada, no estaven disposats a cedir ni el més mínim. Les negociacions que teníem amb el Govern, amb els Ministeris d'Economia i d'Afers Exteriors, se'ns deia "a nosaltres ja ens estan bé les coses tal i com estan. No farem cap mena de canvi". Efectivament, durant l'època socialista no va ser possible canviar l'actitud del govern. El que sí que es va aconseguir, després de quatre anys de campanya, han estat varies coses. Vam anar aconseguint el suport d'altres organitzacions de tot el país, els mitjans de comunicació que s'anaven interessant (penseu que això es feia en paral·lel a la campanya de les mines), i es va anar creant una opinió pública que s'anava acostumant a sentir parlar del comerç d'armes.

El que va ser molt interessant, en veure que no es podia parlar directament amb el govern del PSOE, va ser una estratègia indirecta, que ja es va fer amb la campanya per l'abolició de la pena de mort d'Amnistia Internacional, que és anar als Ajuntaments i als Parlaments Autònoms. Introduir el tema en la discussió diària de tots els Ajuntaments va ser extraordinari i molt pedagògic a nivell polític. Els partits polítics es trobaven que havien de discutir, i primer informar-se. Les ONG's ja es cuidaven de proporcionar-los la informació del que era el Registre de Nacions Unides, el Codi de Conducte que s'estava discutint en aquell moment a la UE, perquè a Espanya hi havia molt de secretisme i les ONG's tenien la informació dels negocis que s'estaven fent, etc. i en aquests anys es va aconseguir que finalment en el Congrés i en el

⁹ Gràfic nº 9

Senat tots els Parlamentaris tinguessin un coneixement del tema, no podien amparar-se en el desconeixement i en la ignorància.

Finalment, després del canvi de govern, hi ha hagut una evolució que ha estat lenta però que ha permès que tots els grups polítics anessin entenent el que demanaven les ONG's. D'aquesta manera vam arribar a un dia realment feliç, el 18 de març del 97. Aquell dia, ja molt tard a la nit, en el Ple del Congrés dels Diputats, després d'una discussió que no s'acabava mai, es va aconseguir que tots els partits parlamentaris, inclòs el PP, signessin sense cap vot en contra el que veieu aquí¹⁰, uns compromisos.

Primer desenvolupar i millorar la legislació que ja hi havia a Europa amb unes propostes que en aquell moment, i ara, continuem treballant ONG's de tots els països europeus. Després, incloure en les estadístiques militars d'armament, el que és el material policial i de seguretat. En aquest aspecte Amnistia Internacional insisteix molt perquè és aquest material el d'ús repressiu i el més amagat, i hi ha un gran desconeixement i un gran descontrol.

El tercer compromís -el que va costar més- és que les dades essencials del comerç d'armes siguin públiques, i nosaltres entenem que les dades essencials és saber a quin país s'exporta i quins productes. I que cada semestre el Govern enviï al Parlament, a les Comissions de Defensa i d'Exteriors, informació sobre tot el que s'ha exportat durant aquests sis mesos.

Finalment, fer un llistat de països als que no es pugui exportar res perquè vulneren els Drets Humans, estan molt militaritzats o estan en conflicte. Això va ser el compromís parlamentari.

A partir d'aquí hi ha hagut un estira i aflixa en el que encara hi estem. Per què? Doncs perquè el Govern, del PP en aquest cas, ha intentat fer totes les trampes possibles. Per exemple, ha donat -i és un pas important- un llistat dels països als que Espanya exporta, però no diu els productes, i estem en aquesta batalla d'aconseguir els productes i els països. Primer per separat i després en una taula imput-output junt. Crec que en un parell d'anys això es pot aconseguir perquè tots els grups polítics estan força convençuts. Ara el PP vol estar molt centrat i li pot interessar no fer una guerra gaire frontal amb les ONG's i els moviments socials.

Però com que no diuen els productes que exporten, estem veient que amaguen determinats productes que no els consideren material militar: els avions de transport venuts als militars no els posen perquè diuen que són *bienes de doble uso*. Però si tu vens avions preparats per transportar tropes a una força aèria, com per exemple als avions que es venen a Turquia perquè vaguin a fer la guerra amb els Kurds, doncs això és material militar 100%. Les patrulleres tampoc les posen, i en definitiva hi ha molt d'engany. És per això que les ONG's, amb l'ajuda de la Càtedra UNESCO, han de fer informes molt tècnics fent recomanacions al Govern i intentant millorar aquesta informació de cara als grups parlamentaris.

Utilitzem per exemple coses com aquesta: agafar uns indicadors¹¹ sobre la militarització dels països, el nivell de respecte dels Drets Humans, de conflictivitat, per veure tots els països del món quina situació tenen respecte això. Si se'ls encenen moltes llums vermelles vol dir que a aquests països no se'ls hauria d'exportar. Per exemple¹², a l'últim informe que vam fer recomanaven al Govern que no s'exportés res a un llistat de 30 països i que hi haguessin moltes restriccions als 33 països de la llista del costat. De moment no fan gaire cas perquè el

¹⁰ Gràfic nº 10

¹¹ Gràfic nº 11

¹² Gràfic nº 12

nivell de discussió política encara és molt petit en el Parlament. Però cada vegada hi ha més preguntes i més reflexions.

És important parlar també de les armes lleugeres. Ja us he explicat que són les armes que es fan servir en la totalitat dels conflictes que hi ha en el món. S'ha calculat que des de la II^a Guerra Mundial uns 30 milions de persones han mort en conflictes armats i un 85%, és a dir 26 milions de persones, han mort a causa de les armes lleugeres, és a dir, no perquè els hi hagi caigut una bomba o els hagi trepitjat un tanc. Sabeu també que el 90% de les víctimes són civils. Si voleu salvar la vida en un conflicte armat feu-vos militar: és com un acudit, però és veritat. Són els civils les víctimes, però també són els objectius: hi ha estratègies orientades directament a massacrar als civils; directament amb les armes o creant situacions de fam. Això és una pràctica cada dia més extesa.

Calculem que en el món hi ha 500 milions d'armes curtes, la majoria en mans de particulars, no d'exèrcits. Imagineu-vos el descontrol que això significa, i és creixent. El 40% del mercat negre d'armes es calcula que són armes lleugeres. Són armes petites que es poden transportar molt fàcilment, són molt barates. A països com Somàlia, per exemple, es pot intercanviar un Kalashnikov per una gallina, i per 200\$ es poden comprar armes molt sofisticades. És per això que hi ha el que diem la "Cultura del Kalashnikov" i, conflictes del nivell de brutalitat com veiem a Libèria o Sierra Leona no es poden explicar sense aquesta combinatòria de nois joves, molt joves, sense ideologia, dotats d'armes d'un gran poder de destrucció, semiautomàtiques, i que la possessió d'un arma els dóna una gran capacitat de repressió, en primer lloc sobre la seva pròpia comunitat. Per això, 500 milions d'armes tenen una gran repercussió.

Està passant una altra cosa, molt greu a més. Molts països que acaben un conflicte armat, a Centreamèrica, Moçambic,... a molts països acaba la guerra i les armes queden. No estan en mans dels exèrcits sinó que estan en mans dels particulars. Molts soldats o guerrillers que es desmovilitzen no troben feina fàcilment i el procés de reinserció és difícil, i agafen les armes, ja no per fer una violència política sinó de tipus social. Ens estem trobant en molts països el mateix fenomen: ha baixat la violència política, i ha augmentat la criminalitat. L'existència d'aquestes armes en mans de particulars, de màfies, de guerrilles, de joves, de paramilitars és un greu problema.

Això explica que en molts països s'haguin posat en marxa autèntiques campanyes per intentar recollir aquestes armes a base de que si tornes un arma, segons com sigui, et donen uns tiquets per anar al supermercat, o et donen una formació professional, o material informàtic, o llavors i maquinària agrícola, però el problema és d'una magnitud molt gran. A Brasil, per exemple, es calcula que el 30% dels homes i el 45% dels menors de 25 anys tenen un arma; el 30% de població russa té un arma; a Albània, a la primavera del 97 hi va haver un robatori dels arsenals de l'Estat d'1,5 milions d'armes més molta munició, etc. És realment un panorama esgarrifós: la violència de les ciutats en molts països del món, s'ha incrementat d'una manera impressionant. La culpa, repeteixo, no és només de l'arma per sí sola, és que s'ha generat tota una cultura de l'ús de l'arma per resoldre tots els conflictes que té la gent.

Davant d'aquest problema, a nivell mundial hi ha hagut un gran rebombori que és la continuació natural de la campanya de les mines. De fet són les mateixes organitzacions que van portar la campanya de les mines les que ara han engegat aquesta campanya. Aquest és l'esquema, en el dia d'avui, de com hem organitzat la campanya a Espanya: hi ha tres grans

ONG's¹³ (Amnistia Internacional, Intermón i Metges sense Fronteres) que són les que lideren el procés, les que posen els diners, les que posen a una persona que prèviament s'ha preparat en aquesta temàtica i que queda alliberada per portar aquesta campanya, i que queda connectada amb una xarxa internacional, la IANSA (International Action Network on Small Arms), que ens aquests moments conta amb unes 300 organitzacions en tot el món. Funciona perfectament per Internet, connectats per correu electrònic, i comença a fer accions concertades.

La Campanya mundial es presentarà en societat, a nivell formal, en el mes de maig al Congrés per la Pau de La Haia. Però ja fa un any i mig que s'està preparant, i com que aquí les ONG's ja porten molta marxa i molt entusiasme fa temps que la campanya està funcionant. La UNESCO, com deia abans, és una d'aquestes organitzacions que posa el logo i posa diners perquè es pugui treballar sobre això. En aquest cas ha encarregat a la Càtedra UNESCO perquè faci d'oficina d'enllaç i tingui una persona becada per buscar tota la informació que es fa en el món i per informar a la UNESCO i a d'altres organismes internacionals i poder fer així una acció concertada.

Hi ha un grup d'organitzacions, la majoria d'elles vinculades a l'estudi i l'investigació sobre la pau, organitzacions universitàries, organismes internacionals, i algunes organitzacions que encara no ho han formalitzat però que seran entitats que col·laboraran en tota aquesta organització.

Volem aconseguir que el Registre de Nacions Unides inclogui no només les armes grosses sinó que inclogui també les armes lleugeres. Aquesta legislació que hi ha a Europa (el Codi de Conducta)¹⁴ que es millori, perquè cada any s'ha de revisar. De moment els Estats, la informació sobre el que exporten és confidencial, però entre ells s'ho han d'explicar, doncs hem d'aconseguir que això sigui públic i transparent. També aconseguir que les polítiques siguin harmonitzades, perquè si hi ha un país molt flexible i un altre que fa molta restricció, les empreses que vulguin exportar ho faran a través del país més flexible, i això ja està passant. Per tant hem d'aconseguir unes normatives a nivell de tota la UE que siguin semblants.

En el cas d'Espanya continuem amb la batalla, però ja no només per aconseguir la transparència de les exportacions; hem d'aconseguir conèixer el que es fabrica. Serem el primer país del món, de moment, que ho demana. No sé si ho aconseguirem. Si la opinió pública pren consciència, d'igual manera que ho va fer amb les mines, això es pot aconseguir. En aquests moments a Europa hi ha set països que estan fent campanyes exactament iguals. Al Regne Unit la campanya es diu *Killing Secrets* (Secrets que maten), es copien tots els objectius i la manera de treballar. Quan un país pren la iniciativa, sigui el Govern o siguin les ONG's, els altres s'hi van afegint i així es va avançant.

Finalment, agrairia a les ONG's la campanya que fan, però el Govern també s'ha d'implicar en aquests programes de recompra d'armes lleugeres, per seguir el principi de qui contamina que pagui. Espanya ha exportat, sobretot empreses basques, dotzenes de milers d'armes, de granades, de mines, per tot el món. Ara seria el moment de fer justícia amb les poblacions que han patit molt. I que la societat en conjunt, no només els centres de decisió política, s'impliquin en buscar una solució a aquests problemes.

¹³ Pocs dies després d'aquesta conferència, Greenpeace també es va afegir al Grup Promotor de la campanya.

¹⁴ Gràfica nº 13

Gràfic núm. 2

Principales exportadores de armas pesadas, 1993-1997

(media anual, en millones de dólares)

1	Estados Unidos	10.626
2	Rusia	3.049
3	Reino Unido	1.885
4	Francia	1.552
5	Alemania	1.435
6	China	706
7	Holanda	436
8	Italia	356
9	Canadá	268
10	España	246
	Otros	2.081
	<i>TOTAL</i>	22.640
	Norteamérica	48,1%
	<i>Europa</i>	45,3%
	<i>Otras regiones</i>	6,6%

Fuente: *SIPRI Yearbook 1998*

Gràfic núm: 3

Principales compradores de armas pesadas, 1993-97

(media anual, en millones de dólares y a precios constantes de 1990)

1	Arabia Saudita	1.967
2	Taiwán	1.648
3	Turquía	1.402
4	Egipto	1.338
5	Corea Sur	1.069
6	China	1.011
7	Japón	909
8	India	886
9	Grecia	790
10	Kuwait	678
11	Emiratos A.U	671
12	Tailandia	642
13	Malasia	631
14	Pakistán	597
15	Estados Unidos	555

Fuente: *SIPRI Yearbook 1998*

Los pares enfrentados: Taiwan/China
Turquía/ Grecia
India / Pakistán

Los del Golfo: Arabia/Kuwait/Emiratos

Los ex -tigres: Corea Sur/Tailandia/Malasia

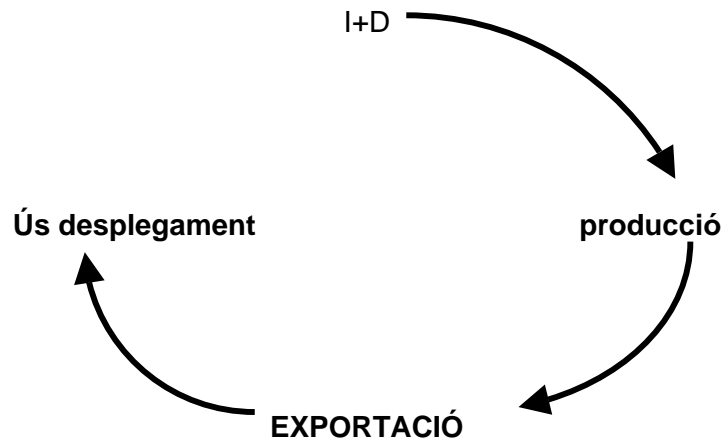
Gràfic núm: 4

ELS NEGOCIS PENDENTS DE LA INDÚSTRIA ESPANYOLA D'ARMAMENT

	Milions Pta	Sectors
Turquía	330.000	Naval, armament
Tailàndia	150.000	Naval, avions
Xina	90.000	Naval
Noruega	90.000	Naval
Sudàfrica	50.000	Naval
Marroc	45.000	Naval, avions, armament
Austràlia	42.000	Avions
Emirats	40.000	Naval, avions
Mèxic	35.000	Naval, avions
Índia	35.000	Naval
Xile	30.000	Naval
Pakistan	30.000	Naval
Egipte	30.000	Naval
Corea Sud	15.000	Avions
Portugal	15.000	Naval
Polònia	12.000	Avions
Argentina	10.000	Avions, naval
Venezuela	10.000	Naval
TOTAL	+ 1 bilió de pessetes	

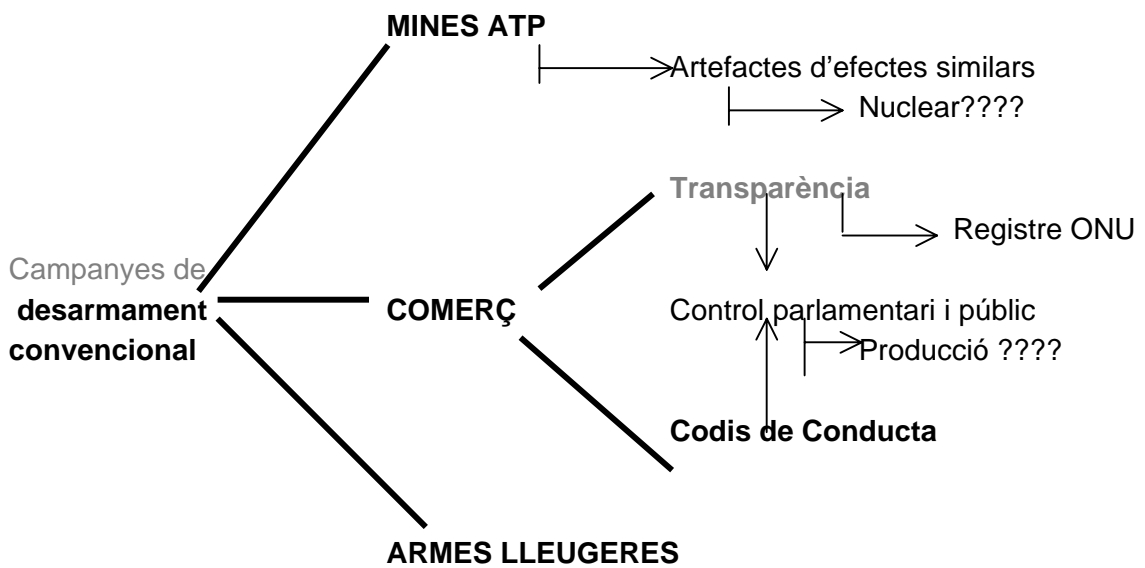
Gràfic núm. 5

El cicle de l'armament

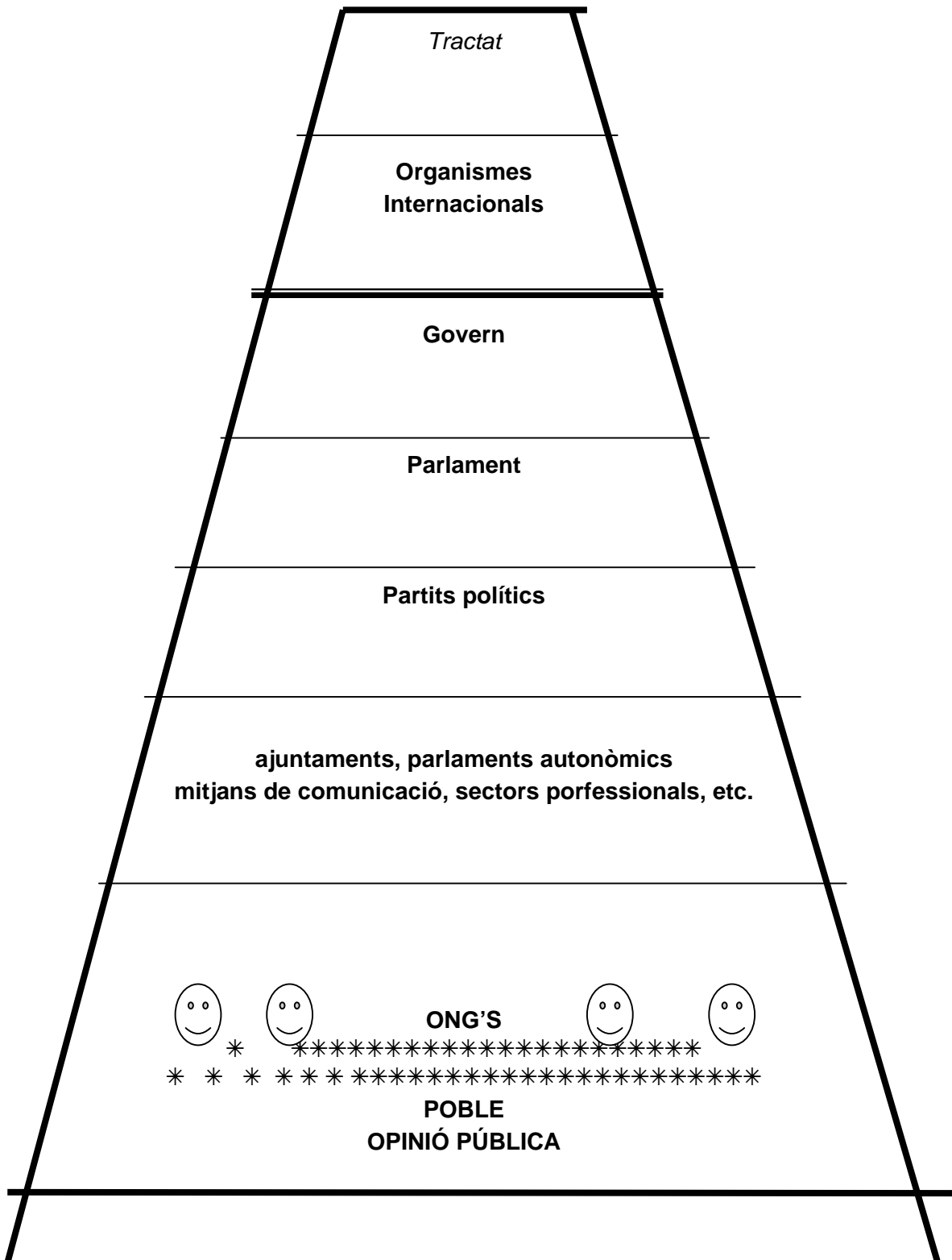

Campanya contra les mines: (1) exportació, (2) producció, (3) tot el cicle

Gràfic núm 6

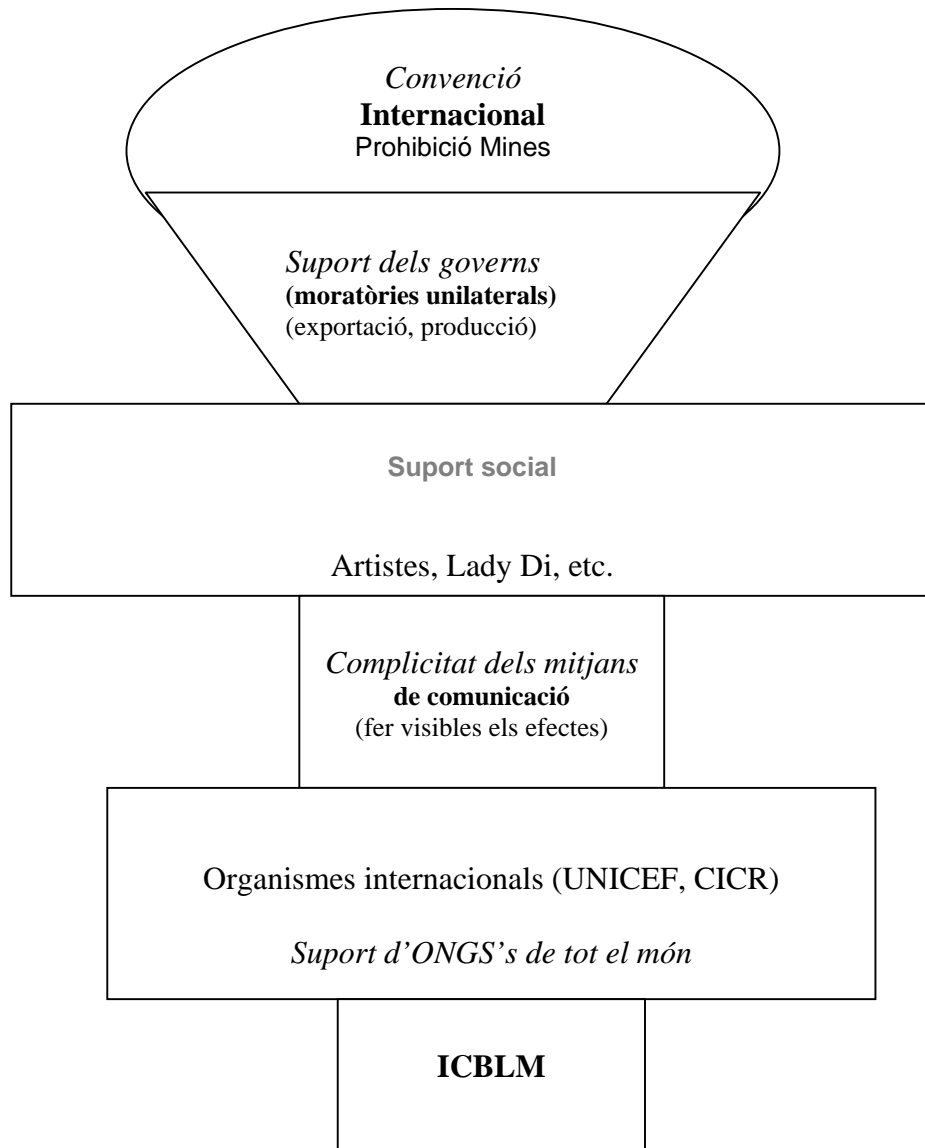

Gràfic núm 7

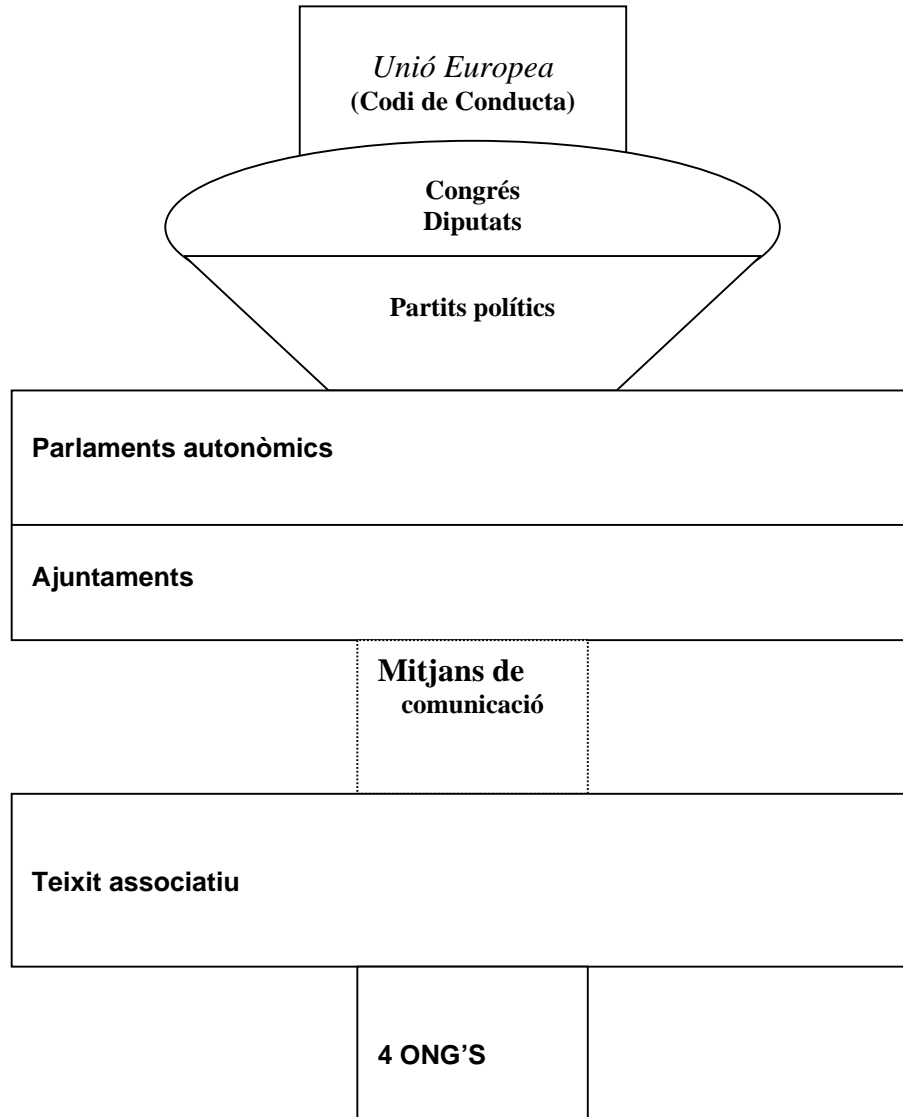
Gràfic núm: 8

Campanya contra les mines antipersonal

Gràfic núm 9

Campanya per la transparència del comerç d'armes

Gràfic ním: 10

Proposición No de Ley aprobada el 18 de marzo de 1997

“El Congreso de los Diputados insta al Gobierno a:

1. Incorporar a la legislación española y desarrollar los ocho criterios sobre transparencia y control de las actividades de exportación de material de defensa y material de doble uso aprobados por la Unión Europea en 1991 y 1992.
2. Incorporar en la legislación y en la información referida al comercio de armamentos todas las transferencias militares de seguridad y policiales, tanto de material como de personal, formación o tecnología.
3. Divulgar con carácter anual los datos esenciales de las exportaciones a partir de 1991 incluyendo las estadísticas por países de destino de aquellas ya realizadas, de acuerdo con la normativa española y los compromisos internacionales asumidos por España.
4. Enviar semestralmente los datos esenciales de las exportaciones de material de defensa y de doble uso a las Comisiones de Defensa y Asuntos Exteriores del Congreso de los Diputados.
5. Facilitar a las Comisiones de Defensa y Asuntos Exteriores del Congreso de los Diputados la lista de países que por su situación de derechos humanos, conflictividad o militarización, se encuentran sometidos a embargo por las Naciones Unidas, la Unión Europea y las demás organizaciones internacionales a las que pertenece España y que deberían estar sujetos a restricciones en cuanto exportación de material de defensa y de doble uso.”

Gràfic núm 11

INDICADORES DE ALERTA TEMPRANA UTILIZADOS POR LAS ONG

A) EMBARGOS DE NACIONES UNIDAS U OTROS ORGANISMOS REGIONALES

1. Países embargados por el Consejo de Seguridad de Naciones Unidas
2. Países embargados por la Unión Europea o la OSCE

B) NÍVELES DE MILITARIZACIÓN

3. Países que todavía no han informado al Registro de Armas Convencionales de Naciones Unidas sobre sus transacciones de 1997.
4. Países con un gasto militar superior al 5% del PIB
5. Países con un porcentaje de soldados superior al 1,5% de la población
6. Países con un porcentaje del valor de las importaciones de armamento superior al 2% del PIB.

C) SITUACIÓN DE LOS DERECHOS HUMANOS

7. Países que no han firmado y ratificado el Pacto Internacional de Derechos Civiles y Políticos.
8. Países que no han firmado y ratificado el Pacto Internacional de Derechos Económicos, Sociales y Culturales.
9. Países que no han firmado la Convención contra la Tortura.
10. Países con graves y sistemáticas violaciones de los derechos humanos.
11. Países con informes negativos o críticos de Relatores Especiales o Representantes Especiales de la Comisión de Derechos Humanos de la ONU.
12. Países de origen de personas que han obtenido asilo político en 1997, y en número mayor de 100.

D) NIVEL DE CONFLICTIVIDAD

13. Países con conflicto bélico y más de mil muertos anuales
14. Países con conflicto intermedio, tensión grave o violencia política
15. Países con conflictos que han generado más de 20.000 refugiados

Gràfic núm: 12

CONCLUSIONES DE LA CÁTEDRA UNESCO SOBRE PAZ Y DERECHOS HUMANOS DE LA UAB

Países a los que no debería exportarse bajo ningún concepto	Países sometidos a severas restricciones
Afganistán	Arabia
Albania	Bangladesh
Angola	Brunei
A.N. Palestina	Camboya
Argelia	Chipre
Armenia	Colombia
Azerbaiyán	Congo
Bosnia	Egipto
Burundi	Eritrea
China	Etiopía
R. D. Congo	Georgia
Corea Norte	Guinea Ecuatorial
Croacia	Guinea- Bissau
Djibouti	India
Emiratos A.U	Jordania
Indonesia	Kuwait
Irán	Laos
Iraq	Líbano
Israel	Malasia
Liberia	Marruecos
Myanmar	México
Nigeria	Níger
Pakistán	Omán
Rwanda	Papua
Sierra Leona	Perú
Somalia	Senegal
Sri Lanka	Siria
Sudán	Taiwán
Turquía	Tayikistán
R.F. Yugoslavia	Togo
	Túnez
	Uganda
	Yemen

Gràfic núm: 13

Estos indicadores tienen como función comprobar si se cumplen los ocho criterios de la Unión Europea desarrollados por el **Código de Conducta** aprobado por el Consejo de la Unión Europea el 25 de mayo de 1998, y que se refieren a los siguientes aspectos:

1. Respeto de los compromisos internacionales de los Estados miembros de la UE, en particular las **sanciones** decretadas por el Consejo de Seguridad de Naciones Unidas y las decretadas por la Comunidad, los acuerdos de no proliferación y otros temas, así como otras obligaciones internacionales.
2. Respeto a los **derechos humanos** en el país de destino final.
3. Situación interna del país de destino final, en términos de la existencia de **tensiones o conflictos armados**.
4. Mantenimiento de la paz, la seguridad y la **estabilidad regionales**.
5. **Seguridad nacional** de los Estados miembros y de los territorios cuyas relaciones exteriores son responsabilidad de un Estado Miembro, así como de los países amigos y aliados.
6. Comportamiento de país comprador frente a la comunidad internacional, en especial por lo que se refiere a su actitud frente al **terrorismo**, la naturaleza de sus alianzas y el respeto del Derecho Internacional.
7. Existencia del riesgo de que el equipo **se desvíe** dentro del país comprador o se reexporte en condiciones no deseadas.
8. Compatibilidad de las exportaciones de armas con la capacidad económica y técnica del país receptor, teniendo en cuenta la conveniencia de que los Estados satisfagan sus necesidades legítimas de seguridad y defensa con el **mínimo desvío de recursos humanos y económicos** para armamentos.